



Interessante informatie:

Wisselende uitstalling in de vitrinekast:
Poststukken met betrekking op Vaals van Jo Lux

Verleden & Heden 14 en 15 zijn nog te koop

In dit nummer:

- 25 jaar Sankt Tolbert |
- Sophie Delhey overleden |
- Uit het Kranten archief van Arthur Cransveld |
- De Blauwe Schuit 2
- Boekbespreking 3
- Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden 4
- Verenigingsnieuws 4

25 jaar Sankt Tolbert

Op 25 februari 2014 is het 25 jaar geleden dat de heemkundekring Sankt Tolbert is opgericht. Zoals wellicht bekend is deze datum bewust gekozen. Het was immers op 25 februari 1041 dat Vaals voor het eerst in de geschiedenis genoemd werd. De heemkundekring zal in het verloop van het jaar dit jubileum op gepaste wijze vieren.

Sophie Delhey overleden

Op 13 december 2013 is Sophia Josephina Gertruda Delhey overleden. Sophie Delhey is geboren te Vaals op 15 februari 1933. Zij was een dochter van bakker Delhey die de bakkerij Dautzenberg in de Bergstraat van zijn schoonvader had overgenomen. In 1955 is zij ingetreden in het klooster van de Franciscanessen te Heythuisen. Ze werd geprofest op 5

augustus 1957. Haar klooster-naam was zuster Maria Sophie-Damiane. Zij was een getalenteerde musicus. Haar muzikale opleiding genoot zij in Salzburg en Maastricht. Zij heeft een groot aantal gedichten geschreven, ook in het Vaalser dialect. Een gedicht is in Verleden en Heden gepubliceerd evenals een korte familiechroniek van heer voorouders.

Uit het Kranten archief van Arthur Cransveld

Carnaval in Vaals 40 jaar geleden.

Moeten de carnavalsverenigingen tegenwoordig noodgedwongen grote bedragen neertellen om carnavalsartiesten voor hun zittingen te contracteren. Veertig jaar geleden was het toch een behoorlijk stukje anders. Op de Vaalser carnavalszittingen, waaronder de alom bekende "Volkszitsoeng" in het toenmalige Tobi theater en later zaal Vols Alaaf traden voor het grootste gedeelte Vaalser artiesten op. Deze "Volkszitsoeng" werd ook nog voor een groot gedeelte uitgezonden door de Regionale Omroep Zuid en was reeds lang van te voren uitverkocht. De optredende Völser artiesten namen meestal genoegen met een carnavalsorde. Het lijkt ons leuk nog eens een advertentie in de Nieuwsbrief te plaatsen van der "Jroessen Völser Artieste Ovvend" van 40 jaar geleden welke gehouden

den werd op 16 februari 1974 "Beej der Loreng in Petite Fleur". Op deze avond traden

alleen maar Vaalser carnavalsartiesten op. Tegenwoordig helaas een ongekende weelde.



De Blauwe Schuit

Carnaval is al een zeer oud gebruik. Volgens Drs. Theo Franssen en Gerrit Gommans in het door hun geschreven boek "Alaaf" voert het gebruik al terug tot de tijd voor Christus. En in veel van de oude overleveringen is er sprake van een schip op wielen. Rond 2600 v.Chr. reed er in Babylon al een schip door de straten. Dat schip werd bemand door de minderen van de bevolking. Deze mensen hadden het op de dag dat het schip voer voor het zeggen. Bekend is het verhaal van de scheepswagen uit 1133 van Kornelimünster, dat in die tijd Inda heette. Deze scheepswagen werd gedwongen getrokken door niet al te best bekende staande wevers. Overigens is het mogelijk dat de combinatie met de wevers tot stand is gekomen doordat het uiterlijk van de schuit gelijkheid vertoont met een weefspoel. De schuit werd via Aken en Maastricht naar St. Truiden getrokken. Aan boord waren veel zotten of mensen die deze rol speelden. Het is niet duidelijk waarom deze

tocht naar St. Truiden voerde. Wel is bekend dat de toenmalige abt van St. Truiden, Rodolfus, niet enthousiast was over de komst van het schip. Hij vreesde de slechte invloed van het volk dat deze schuit bemande en begeleidde. De toevoeging blauw komt mogelijk voort uit het feit dat al eeuwen deze kleur samenhangt met alles wat met zottheid. Overigens was het een fenomeen dat niet alleen in onze contreien bekend was. Ook onder andere in plaatsen als Bergen op Zoom, Breda, 's-Hertogenbosch, Utrecht, Nijmegen en Dordrecht is er sprake van een landschuit. In 1374 is er in Antwerpen al een café bekend met de naam "tot de Blauwe Schuyte. Van de bekende schilder Jeroen Bosch is het schilderij met als titel "die Blau Schuite" bekend. Dit schilderij is te bewonderen in het Louvre te Parijs. Op basis van de gegevens van de tocht uit 1133 zijn de "Winkbülle" uit Heerlen in 1949 gestart met hun tocht. Het Gilde van de Blauw Sjuut

is een onderdeel van de carnavalsvereniging de "Winkbülle". In 1949 maakte de eerste "Blauw Sjuut" van de Winkbülle haar "maiden-trip". Op "vettdonnesjesj" precies om 9.33 uur passeerde ze de grens bij Vaals. De tocht ging van Vaals via Rott, Mechelen, Bocholtz, Brunssum, Sittard, Geleen, Beek en Valkenburg terug naar Heerlen. Voorwaar een hele reis voor die tijd. Later werd de tocht uitgebreid naar buitenlandse plaatsen. De voornaamste uitbreiding was die naar Kornelimünster, de plaats van oorsprong van de Heerlense "Blauw Sjuut". Tegenwoordig is het al een vijfdaagse reis die de bemanning van de Sjuut jaarlijks meemaakt. Als de Grensülle dit jaar hun 66-jarig jubileum vieren komt ook al 64 jaar het Gilde van de Blauwe Schuit uit Heerlen in Vaals. Twee jaar is men niet uitgevaren. In 1953 vanwege de watersnoodramp en nog een keer vanwege de golfloorlog.

(Bron: Blauw Sjuut)



Blauw Sjuut aan de grensovergang in Vaals 1949

Boekbespreking

Het nieuwste jaarboek van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, Deel LVIII-2013, bevat twee artikelen met betrekking tot Vaals.

Het eerste artikel, getiteld *religieuze ontmoetingen in de grensgebieden van vroegmodern Europa: het geval Vaals*, beschrijft de situatie in Vaals vanaf de vrede van Westfalen in 1648. De diverse confrontaties tussen de geloven worden besproken. Er was in Vaals, in verhouding tot het aantal inwoners, een grote diversiteit aan kerkgemeenschappen. Het artikel is een verkorte vertaling door A. Knotter van een artikel in *Dutch Crossing Journal of Low Countries*.

Het tweede artikel, *Vaals en*

zijn arbeiders: historische achtergronden van het `rode Vaals` is van de hand van de heer A. Knotter. Hij beschrijft de opkomst van de werknemersorganisaties waarbij Vaals een bijzondere plaats inneemt ten opzichte van andere plaatsen. Dit wordt mede veroorzaakt door de ligging van Vaals in het uiterste puntje. Tevens beschrijft hij de grote invloed van de CPN, veroorzaakt door een man, Hubert Hermans.

Van prof. Leo Wintgens is het boek “wi zaach éch dat op Ostbäljesch Plat ?” verschenen. Het is een *Vergleichender Sprachatlas des Karo-*

lingisch – Fränkischen in der Deutschen Gemeinschaft und ihrem Umfeld. De heer Wintgens heeft de dialecten van Aubel, Moelingen, Voeren, Gemmenich, Kelmis, Raeren, Welkenrardt, Elsenborn, Schoppen, Amel, Manderfeld, Sankt Vith, Recht, Reuland en Ourthe naast elkaar gelegd. Voorwaar een boek dat alle dialecttaalkundigen en liefhebbers iets te bieden heeft. Het boek is voor € 20.00 te koop via lwintgens02@gmail.com te bestellen of bij Helios Verlag te Aken – Eilendorf.

Kreng

D’r tswiede frulieng
is ’n kreng.
Hae kunt koom mit
de dreide tsèng.

Hans Jussen



**HEEMKUNDEKRING
SANKT-TOLBERT
VAALS**

Secretariaat:
Heuvel 4
6291 CS Vaals
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06
E-mail: sankttolbert@gmail.com

**Bezoek onze website
sankttolbert.nl**



Verenigingsnieuws

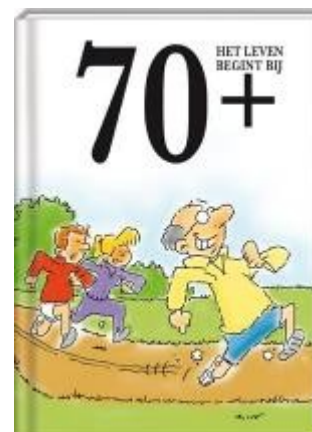
Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden

februari 2014

3 februari Dieter Piatkiewitz 74 jaar
10 februari Joachim Koch 70 jaar
18 februari Lia Alberts-Hoogervorst 70 jaar
20 februari Heinz Ortman 72 jaar

Allen van harte gefeliciteerd!

Leden die vermelding in deze rubriek niet op prijs stellen gelieven dit tijdig door te geven aan het secretariaat.



Activiteiten agenda

19 januari tot 2 maart

Schilderijen, aquarellen en tekeningen van Manfred Koverman in de Kopermolen.

8 februari Prinsejale Jubileum
CV de Grensülle

15 en 16 februari Hub Deitz
Carnavalsrevue

21 februari Drielanden
Prinsentreffen

22 en 23 februari Hub Deitz
Carnavalsrevue

27 februari Ontvangst van de
Blauwe Schuit door het
gemeentebestuur



REAGEREN

De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com.

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.